

tale i et enkelt og forståeligt sprog, som henvender sig til nybagte forældre, til familie, faddere og dåbskandidat. For at hjælpe os med dette dilemma inviterede vi forud for skriveprocessen forfatter Kristian Ditlev Jensen i forsøget på at få en forfatter til at rense talerne for teologiske, knudrede formuleringer. Det har været en fantastisk proces. Talerne er vidt forskellige, da de afspejler præsternes forskellige teologiske ståsted, ligesom præsterne repræsenteres af både studenterpræst, feltpræst, flygtninge/indvandrere præst og almindelige sognepræster. Vi har nu en række dåbstaler, der taler ind i hver deres kontekst og dermed afspejler dåben i hele sin bredde, fra barnedåb til voksendåb, konfirmanddåb, dåb af flygtninge og unge studenter.

Det er vigtigt at understrege, at bidragsyderne har arbejdet ud fra en bestemt metode, hvor de har fået til opgave at skrive og vinkle teksterne ud fra såkaldte livstemaer. Denne metode beror på et valg, der kan skygge for de nuancer, der fremkommer ved et bredere eksegetisk arbejde med teksten. Vi har valgt denne metode i forsøget på at give læseren konkret inspiration til dåbstalen og har derfor bedt bidragsyderne om at finde tre forskellige livstemaer ud fra søndagens tekster, så læseren og brugeren af denne bog kan finde mest mulig inspiration til taleskrivningen.

Teksterne er udarbejdet i et arbejdsfællesskab, hvor de enkelte bidragsydere har inspireret og redigeret hinandens arbejde, hvorefter bogen er blevet redigeret af de tre redaktører. I sidste ende er det dog den enkelte bidragsyder, der er ansvarlig for egne bidrag. De enkelte bidrag er alle bygget op over samme skabelon. Først en kort introduktion til prædikenteksterne, dernæst en gennemgang af livstemaer, hvorefter skribenten selv vælger at skrive en tale om et af disse tre livstemaer.

Vi håber, at vores arbejde og den glæde, det har været at arbejde med dåben, må være til inspiration for læseren og ikke mindst for de præster, der skal prædike ved dåb, enten det er om lørdagen, søndagen eller midt i ugen, og for de mange forskellige mennesker, der opsøger dåben.

God læse- og arbejdslyst

*Mads Davidsen, Kjeld Slot Nielsen og Arne Mårup*

## DÅB

### – NOGLE TEOLOGISKE OVERVEJELSER OVER DÅBSTELOGI OG -PRAKSIS I FOLKEKIRKEN

*dr.theol, professor (MSO), Institut for kultur og samfund, Aarhus Universitet  
Anders-Christian Jacobsen*

Dåben er det mest grundlæggende ritual i kristendommen. I dåbshandlingen og i den teologiske fortolkning af denne handling udtrykkes den til enhver tid og på ethvert sted mest grundlæggende forståelse af kristendommen. Forståelsen af dåben og af kristendommen generelt ændres til stadighed. Det gælder også folkekirkens dåbsteologi og dåbspraksis. I det følgende vil jeg beskrive nogle aktuelle bevægelser i folkekirkens dåbsteologi.

#### FRA FRELSE TIL TRYGHED

Der er, så vidt jeg kan se, sket en ret afgørende bevægelse indenfor folkekirkens dåbsteologi, som kan sammenfattes under overskriften *fra frelse til tryghed*. Kort sagt handler det om, at dåben i folkekirken tidligere i overensstemmelse med klassisk Luthers teologi blev forstået som vejen til frelse. Nu bliver dåben først og fremmest forstået som vejen til tryghed. Jeg påstår ikke, at denne udvikling kan findes hos alle medlemmer af folkekirken eller hos alle præster. Jeg påstår heller ikke, at der er tale om et radikalt brud med den lutherske tradition, der bringer folkekirken på kant med sin lutherske identitet. Bevægelsen i dåbsteologien er imidlertid interessant, fordi den udtrykker et bevidst eller ubevidst arbejde med at formulere kristendommen i den aktuelle danske kontekst. Det er vigtigt!

I Luthers dåbssermon fra 1519 finder vi hans klassiske beskrivelse af dåben som en tegnhandling, hvor tegnet (vandet) viser dåbens betydning, der beskrives som død og opstandelse med Kristus. I druknedøden i vandet dræ-

bes "den gamle Adam" med alle hans synder. Den døbt skal med troen gribe om denne betydning og dermed gøre den til sin egen. I denne fortolkning af dåbens betydning lægges der afgørende vægt på, at dåben frelser mennesket fra synden. Det samme synspunkt står også centralt i Luthers andre tekster om dåben. I *Den Lille Katekismus* skriver Luther følgende om dåben:

... For det andet: Hvad giver eller gavner dåben? Den virker syndernes forladelse, genløser fra døden og Djævelen og giver all dem, som tror det, den evige salighed, således som Guds ord og løfte lyder. Hvordan lyder da dette ord og løfte? Det siger vor Herre Kristus i det sidste kapitel hos Markus: "Den, der tror og bliver døbt, skal frelses; men den, der ikke tror, skal dømmes". For det fjerde: Hvad betyder det da, at der bruges vand ved dåben? Det betyder, at den gamle Adam i os skal druknes ved daglig anger og bod og dø med alle synder og onde lyster, og at der i stedet for daglig skal fremkomme og opstå et nyt menneske, som skal leve evigt for Gud i retfærdighed og renhed (Citeret efter Nørgaard-Højen 2007, 244-249).

Det er meget klar tale: Dåben udvirker syndernes forladelse og forløsningen fra synd, død og Djævel, og den giver evig salighed. Selv om dåben er en engangshandling, skal dens virkning og gave hele tiden gentages.

Den synd, som i dåben forlades, er arvesynden og de handlingssynder, som arvesynden foranlediger. Om denne synd hedder det i *Confessio Augustana* artikel 2:

Ligeledes lærer de, at siden Adams fald fødes alle mennesker, som er forplantet på naturlig måde, med synd, det vil sige: uden guds frygt, uden tillid til Gud og med begær, [og de lærer,] at denne arvede sygdom eller last er virkelig synd, der også nu fordømmer dem, der ikke genfødes ved dåb og Helligånd, og pådrager dem evig død (Nørgaard-Højen 2007, 44-45).

Syndigheden er altså ifølge den lutherske standardbekendelse medfødt, fordi den nedarves gennem den seksuelle forplantning. Arvesynden er en smitsom sygdom. Dåben er nødvendig for at undgå konsekvenserne af denne arvelige

sygdom, som er fordømmelse og evig død. Det betyder, at dåben er nødvendig for frelsen. Det er præcist det, som udtrykkes i *Confessio Augustanas* artikel 9 om dåben:

Om dåben lærer de, at den er nødvendig til frelse, og at Guds nåde tilbydes ved dåben, og at børn bør døbes, idet de, når de ved dåben er overgivet til Gud, tages til nåde af ham. De fordømmer gendøberne, som misbilliger barnedåben og påstår, at børn frelses uden dåb (Nørgaard-Højen 2007, 54-55).

Denne forståelse af dåbens betydning er en direkte videreførelse af Augustins dåbsteologi, som den for eksempel udtrykkes i hans *Håndbog om tro, håb og kærlighed*, kapitel 42-52.

I forbindelse med undervisning og foredrag om dåb for både lægfolk, studerende og præster er jeg blevet opmærksom på, at denne forståelse af dåben ligger de fleste meget fjernt. I stedet synes både teologer og lægfolk at forstå dåben som delagtiggørelse i en bærende tradition, som giver en fundamental tryghedsfølelse, hvad enten dåben forstås som et specifikt kristent ritual, som en kulturel tradition eller som en bærende familietradition.

Tavsheden om dåben forstået som frelse fra arvesynd er bemærkelsesværdig, når det er denne dåbsforståelse, der er fremherskende i den luthersk-augustinske tradition, og som er fuldstændigt dominerende i folkekirkens bekendelsesskrifter. Hvad skyldes denne stille, men markante ændring i dåbsteologien? Jeg mener, det skyldes, at de fleste teologer og lægfolk ikke længere kan identificere sig med den forståelse af mennesket og af menneskets synd og frelse, der kommer til udtryk i den luthersk-augustinske tradition. Der har stille og roligt indfundet sig en usamtidighed mellem traditionen og folkekirkens medlemmer på dette afgørende punkt. Hvad kan og skal man gøre ved det? Man kan selvfølgelig prøve at vende tilbage til den augustinsk-lutherske dåbsteologi, som den er beskrevet i bekendelsesskrifterne. Det vil utvivlsomt være en kamp op ad en meget stejl bakke. En anden mulighed er at se på, hvilke muligheder, der er i den nye forståelse af dåben, der er vokset frem i folkekirken. Jeg har allerede peget på, hvordan *tryghed* ser ud til at være grundtemaet i folkekirkens nye dåbsteologier. De følgende udsagn, som er hentet fra [www.folkekirken.dk](http://www.folkekirken.dk)'s sider om dåb, peger i den samme retning:

Dåben giver også en tryghed, fortæller Kristian Bech, der på flere måder har haft døden tæt inde på livet. Hans storebror døde, før han selv blev født, og det har givet ham anledning til at reflektere en del over liv og død. Og i sit arbejde som politibetjent har han tit haft opgaven at underrette pårørende, når deres nærmeste var døde. Jeg går jo ikke og tænker over, om mine børn dør, men skete der noget, ville jeg have det bedst med, at de var døbt. Når de er det, er de på en eller anden måde blevet taget imod i verden på en officiel måde, siger han.<sup>1</sup>

Dåbsritualet er en markering af, at en særlig relation tager sin begyndelse ved, at Gud giver mennesket et tilhørsforhold til verden og siger: Hey, du hører til her hos mig – du er ikke alene i verden! (Louise Højlund).<sup>2</sup>

Ethvert barn er skabt og villet af Gud. Men Gud vil også, at barnet skal fødes ind i en sammenhæng og et fællesskab, hvor man tror, håber og elsker, forklarer Niels Henrik Gregersen. På den måde er dåben en social anvisning, der siger: *Du lever ikke alene*. Jeg plejer at sige, at dåbsbarnet får nogle gode briller, der gør, at man kan se lidt længere og lidt klarere end ellers. Barnet får en retningssans væk fra mørket og døden og hen imod livet.<sup>3</sup>

Disse eksempler, som stammer fra henholdsvis en lægmand, en præst og en universitetsteolog peger alle i samme retning: Dåben indlemmer den døbte i et fællesskab og i en tradition, der skaber tryghed. Kristian Bech gør det klart, at trygheden ikke kun gælder barnet, som døbes, men også og måske især forældrene, der i rollen som forældre også søger trygheden. Bech forstår også dåben, som et “velkommen til verden”. Sat lidt på spidsen, kunne man sige, at den traditionelle augustinsk-lutherske dåbsforståelse snarere er et “farvel til verden”, en drukning af den gamle Adam med hans synd og død. Det “velkommen til verden”, som Bech finder i dåben, er en officiel velkomst. Folkekirken forstås altså som en officiel institution, der varetager samfun-

1. <http://www.folkekirken.dk/livets-begivenheder/daab/overvejer-du-daab/daaben-giver-tryghed> (set 16.02.2018).

2. <http://www.folkekirken.dk/livets-begivenheder/daab/overvejer-du-daab/daben-er-det-storste> (set 16.02.2018).

3. <http://www.folkekirken.dk/livets-begivenheder/daab/overvejer-du-daab/daben-er-et-kompas> (set 16.02.2018).

dets velkomstritual for det nye barn og den nye familie. Også sognepræst Louise Højlund forstår dåben som etableringen af et tilhørsfold til verden, men samtidig også til Gud, som netop er i verden. Her lægges der vægt på inkarnationstanken – at Gud er i verden. Dåben er således ikke en drukning, der fører væk fra verden, men netop en velkomst til verden, som ikke først og fremmest er præget af synden, men som er Guds sted. Niels Henrik Gregersen lægger vægt på skabelsen og ikke på syndigheden. Barnet er ikke først og fremmest bestemt som dødelig syg af den arvede synd, men som Guds skabning. Dernæst peger også han på det gudvilledede fællesskab præget af tro, håb og kærlighed. Det er dette fællesskab, dåben inkluderer den døbte i. Dåben leder barnet væk fra mørket og døden, hen mod livet. Her er der sikkert en indirekte henvisning til den klassiske augustinsk-lutherske dåbsforståelse. Den samme tendens til at forstå dåben som inklusion i et trygt fællesskab og ikke som frelse fra synd og død findes også i nyere danske dåbssalmer. Svein Ellingsens salme *Fylt af glæde over livets under* (1971, dansk: Jens Kristian Krarup 1974, DDS 448) er et eksempel på dette:

1 Fylt af glæde over livets under,  
med et nyfødt barn i vore hænder,  
kommer vi til dig, som gav os livet.

2 Fylt af bæven foran ukendt fremtid  
lægger vi vort barn i dine hænder.  
Det, som sker i dåben, gør os trygge.

3 Fylt af undren er vi i din nærhed.  
Du, som bærer verdensrummets dybder,  
venter på de små og tar imod os.

4 Ved dit værk, ved kærlighedens vilje,  
er vi født på ny til liv i Kristus,  
til et åbent liv i tro og tillid.

Salmen er som helhed båret af glæden over “livets under” og af usikkerheden, som affødes af den ukendte fremtid. Især anden strofe udtrykker den tryghed, som dåben giver i den nye underfulde og utrygge livssituation. Igen er det

ikke så meget barnets tryghed, der er i fokus, men forældrenes og andre, der bærer barnet til dåben. Den fjerde strofe peger muligvis i en mere traditionel retning med henvisningen til det nye liv i Kristus, som gives i dåben. Det siges dog ikke klart, om det er skabelsens nye liv, eller det er det nye liv, der opstår af dåben, hvor den gamle Adam druknes. Grunden til, at Grundtvigs salme *Sov sødt barn lille* (DDS 674) også er populær som dåbssalme er måske netop, at den også betoner tryghedsmotivet.

Selv om den ovenfor beskrevne forståelse af dåben som befrielse fra synd, død og Djævel er fremherskende hos Luther, kan man også finde andre ansatser. I Luthers *Genesisforelæsninger* (1535-1545) kommer han ofte ind på dåben. Når teksten nævner steder, hvor Gud er eller viser sig, hævder Luther, at disse steder skal forstås sakramentalt – især om dåben. Et eksempel på dette er fortællingen i *Genesis* 28,10-22 om Jakobs drøm, hvor Jakob både ser engle gå op og ned ad en himmelstige, og hvor selv Gud Herren viser sig for ham (WA 43,599,1-17). Gud mødte mennesker på bestemte steder, som han havde udvalgt dertil. Sådan har Gud også i den nye pagt udvalgt bestemte steder, hvor han vil møde mennesker, nemlig i sakramenterne – især dåben.<sup>4</sup> Det er et udtryk for Guds nåde og barmhjertighed, at han udpeger steder, hvor han vil møde mennesker. At Gud har indstiftet dåben betyder, at mennesker kan være sikre på, at Gud er til stede i dåben og møder mennesket dér. Det giver sikkerhed og tryghed. Når Gud befaler (jf. dåbsbefalingen), at mennesker skal døbes, er det for at skabe denne tryghed hos mennesker, der bygger på tilliden til, at Gud faktisk har mødt dem. På denne måde vækker og styrker brugen af dåbssakramentet troen på de løfter, som gives med sakramentets brug, sådan som det foreskrives i *Confessio Augustana* artikel 13 om sakramenternes brug. Dette viser, at dåben for Luther har et stærkt sjælesørgerisk aspekt: tænk på din dåb og vid, at Gud i dåben har mødt dig, og at du dermed er frelst! På denne måde skaber dåben tryghed.

Denne bevægelse i forståelsen af dåben fra frelse til tryghed kan belyses med en gængs skelnen i religionsforskningen mellem frelsesreligion og velsignelsesreligion. Frelsesreligioner er karakteriseret ved, at de tilbyder frelse fra denne verden, mens velsignelsesreligioner er karakteriseret ved at tilbyde velsignelse i denne verden. Kristendommen karakteriseres oftest som en frelsesreligion, hvis mål er at frelse mennesker ud af denne verden, der er præget af synd, død og Djævel. Det er denne tankegang, der ligger bag den paulinske

4. Ang. Luthers dåbsteologi i forelæsningerne over *Genesis*, se Trigg 1994, 13-60.

forestilling om dåb som drukning af den gamle Adam (afsked med den gamle verden) og opstandelse med Kristus (indgang i den nye kommende verden / himlen). Den nye forståelse af dåben som indgang i et trygt fællesskab udtrykker en forståelse af kristendommen som velsignelsesreligion: Det gælder ikke om at drukne det gamle liv til fordel for et nyt, men om at blive en del af et trygt (= velsignet) fællesskab.

Et andet begrebspar fra religionsvidenskaben kan kaste yderligere lys over bevægelsen indenfor dåbsforståelsen. Det drejer sig om begreberne initiationsritual og overgangsritual. Disse betegnelser henviser til ritualer, der henholdsvis fungerer som initiation i en bestemt kontekst og som overgang fra en tilstand til en anden tilstand. Den klassiske paulinsk-augustinsk-lutherske dåbsforståelse ser dåben som en overgang fra et herredømme til et andet. En overgang fra at være under syndens, dødens og Djævelen herredømme til at være under Guds og Kristi herredømme. Denne forståelse af dåben som overgangsritual bygger i den luthersk-augustinske sammenhæng på arvesyndslæren, mens den i den tidligste kristendom også udsprang af, at dåben betegnede overgang fra ikke-kristne religioner (jødedom, græsk/romersk religion) til kristendommen. I et kristen enhedssamfund er forståelsen af dåben som overgangsritual, der betegner overgangen fra én religion til en anden, ikke så oplagt. I lang tid, hvor arvesyndslæren var bærende, kunne denne forestilling bære forståelsen af dåben som overgang fra et herredømme til et andet. I vores tid, hvor hverken overgangen fra én religion til en anden eller arvesyndslæren ikke er fremtrædende, er det vanskeligt at fastholde forståelse af dåben som overgangsritual. Derfor ser vi nu en udvikling, hvor dåben mere og mere forstås som initiationsritual, hvorigennem nye medlemmer af fællesskabet indvies. Dåben forstås derfor som det at nye borgere bliver "taget imod i verden på en officiel måde", som Kristian Bech udtrykte det i citatet ovenfor. Denne "verden" er på én gang både samfundet i sin helhed (jf. folke-kirke), familien og det kirkelige fællesskab. Et andet udsagn af Kristian Bech understreger forståelsen af dåben som initiation i det bestående fællesskab:

Mine tre døtre er døbt og i alle tre tilfælde var det en højtidelig stund, som vi brugte til at fortælle alle, at vi er stolte af vores børn og passer på dem. Til dagligt har man jo så travlt, og så er det rart at få vist sine venner og sin familie, at man gerne vil

samle dem, og at det hele ikke bare går op i leverpostej, men er noget helt særligt, siger han.<sup>5</sup>

At der i folkekirken er en bred konsensus om at forstå dåben som initiation i et bredt familiemæssigt, folkeligt og kirkeligt fællesskab bliver tydeligt af, at det skaber små rystelser i folkekirken, at der nu pludselig er en gruppe nye danskere, der skifter religion fra islam til kristendommen, og som derfor efterspørger dåb, der ikke kun forstås som initiation i og bekræftelse af at være del af et familiemæssigt, folkeligt og kirkeligt fællesskab, men som også forstår dåben som rituelt udtryk for overgangen fra én religion til en anden, og som derfor ønsker at opnormere visse dele af ritualer f.eks. neddykningen, så overgangen fra det gamle til det nye bliver tydeligere udtrykt i ritualer.

#### DET NYE DÅBSLIV

Som vi så i citatet ovenfor fra *Luthers Lille Katekismus* er dåben ikke bare en engangsbegivenhed, men dåbshandlingen skal efterfølges af et nyt liv i overensstemmelse med den nye virkelighed, som dåben har gjort den døbt til en del af. Ifølge *Den Lille Katekismus* er dette nye dåbsliv bestemt af en stadig kamp mod den gamle Adam, som hver dag skal druknes gennem anger og bod, for at et nyt menneske kan opstå. Det nye dåbsliv er altså ifølge Luther en stadig livslang kamp mod synd, død og Djævel – den gamle Adam. Hvis det er rigtigt, at denne klassiske, augustinsk-lutherske forståelse af dåben som overgang fra at være under syndens, dødens og Djævelens herredømme til at være under Kristi herredømme er blevet erstattet med en forståelse af dåben som velkomst til og indvielse i det familiære, folkelige og kirkelige fællesskab præget af tryghed – hvordan skal vi så forstå det dåbsliv, der følger efter dåben? Så vidt jeg kan se, er der ikke udviklet en teologi om livet som døbt på baggrund af den nye forståelse af dåben, men man kan finde ansatser til en sådan på folkekirken.dk's sider om dåb. Jeg bringer her et par citater: Man kan sige, at dåben giver Gud noget krop. Kristendommens gud trækkes ned på jorden til os mennesker og minder os om, at Gud er her med os. Når man lader sit barn døbe, giver man barnet mulighed for at forstå og fortolke

5. <http://www.folkekirken.dk/livets-begivenheder/daab/overvejer-du-daab/daaben-giver-tryghed> (set 16.02.2018).

sit liv i lyset af de bibelske fortællinger om Gud, og man sætter på den måde barnet i relation til en stærk tradition (Louise Højlund).<sup>6</sup>

Louise Højlands hensigt med denne udtalelse er ikke at beskrive det nye dåbsliv teologisk, men hun peger alligevel ret klart på, hvordan man ud fra den nye dåbsforståelse kan forstå dåbslivet: Dåben indlemmer den døbt i en stærk tradition, der rummer en række dybe fortællinger om Gud, som den døbt kan fortolke sit liv ud fra. Traditionen, som den døbt indlemmes i, giver altså livshjælp, ikke hjælp til at dø og drukne det gamle menneske, for at et nyt kan opstå. Fortællingerne kan bringe velsignelse i dette liv, men ikke frelse væk fra dette liv til et andet liv. Jeg læser sandsynligvis mere ud af citatet, end Louise Højlund kan stå inde for, men jeg mener, at hendes udsagn peger i denne retning. Hvis det er rigtigt, har det, som jeg kalder den nye dåbssteologi, også en bud på, hvad livet som døbt karakteriseres ved. Det bliver endnu tydeligere i et citat fra Niels Henrik Gregersen:

Dåben er en indgang til noget der er større, og her rækker det daglige sprog ikke langt nok: Der er brug for de store ord. Hvis man kun havde de små ord, kunne man jo kun døbe barnet til sin egen lille private dåbsfest. Men vi døber jo barnet ind i et stort fællesskab, der ligger ud over det enkelte barn og den enkelte familie og ud over folkekirken som institution. Man går med dåben ind i det fælles kristne rum, hvor man står over for skabelsens store mysterium, skrøbeligheden i det lille barns liv og overfor det vilkår, at barnet skal vokse videre ind i verden; også den dag, hvor man som forældre ikke selv er her længere. Så selv om barnet allerede er elsket af Gud, gør dåben en forskel. Dåben gør en forskel af den enkle grund, at du hurtigst muligt skal forbindes med lyset i stedet for mørket. Ved dåben overlades det lille barn i kærlighedens og Guds varetægt, og det gør, at du som forælder bliver meget mindre forvirret, end du ellers ville være.<sup>7</sup>

6. <http://www.folkekirken.dk/livets-begivenheder/daab/overvejer-du-daab/daben-er-det-storste> (set 16.02.2018).

7. <http://www.folkekirken.dk/livets-begivenheder/daab/overvejer-du-daab/daben-er-et-kompas> (set 16.02.2018).

Jeg bringer dette lange citat af en udtalelse af Niels Henrik Gregersen, fordi det, så vidt jeg kan se, peger i samme retning, som Louise Højlunds citat ovenfor: Dåben indlemmer den døbt i et fortolkningsfællesskab, der tilbyder livsfortolkninger, der rækker langt ud over, hvad det enkelte menneske, den enkelte familie, ja selv ud over det konkrete kirkelige fællesskab. Den døbt bliver delagtig i en tradition og et fællesskab, der kan fortolke "skabelsens mysterium og livets skrøbelighed". I denne tradition bliver den døbt forbundet med lyset i stedet for med mørket. Med den sidste sætning prøver Gregersen at forbinde den nye forståelse af dåben med mere traditionelle dåbsteologier – måske den augustinsk-lutherske, måske mere grundtvigske og oldkirkelige dåbsforståelser. Det er ikke helt klart, men sætningen viser, at det efter Gregersens mening er muligt at forbinde den nye forståelse af dåben som indlemmelse i et kærligt og trygt livsfællesskab med mere traditionelle dåbsforståelser. Det er jeg enig med ham i. Jeg ville selv pege på mulige tilknytningspunkter i oldkirkelige dåbsteologier, hvor der bruges en stor mangfoldighed af billeder til at beskrive dåben: renselse, helbredelse, oplysning, fornyelse, osv.<sup>8</sup>

#### NOGLE PERSPEKTIVER

Personligt synes jeg, at den udvikling, som jeg her har forsøgt at beskrive konturerne af, er spændende og perspektivrig. Denne udvikling i dåbssynet i folkekirken viser, så vidt jeg kan bedømme, at teologien kan ændres og udvikles på de mest fundamentale punkter, uden det fører til radikale opgør med traditionen eller med andre samtidige teologiske positioner. Det kan jo godt forekomme bekymrende, fordi radikale ændringer, der ikke er helt bevidste og gennemtænkte, kan føre på vildveje. Det er samtidig meget perspektivrigt, at teologien kan udvikles og fornyes, så den giver mening i nye kontekster. Jeg tror, at vi her har et eksempel på, at de væsentligste teologiske udviklinger ikke udtænkes bag et skrivebord, men udformes gennem teologisk og kirkelig praksis. De to teologiske arbejdsmåder bør dog ikke forstås som modsætninger. Det er derfor afgørende, at nye teologiske udviklinger, som den jeg mener at observere i forhold til dåbsteologien, gennemtænkes teoretisk teologisk. Kun på den måde kan vi sikre, at ny teologisk praksis ikke mister

8. Gregor af Nazianz, *Tale om den hellige dåb* (tale nummer 40) er et godt eksempel på denne mangfoldige billedbrug.

forbindelsen med traditionen og dermed også mister kraften som relevante livsfortællinger og livsfortolkninger.

Den nye dåbsteologi, som er udviklet gennem praksis, forlanger ikke blot en teoretisk gennemtænkning. Den rituelle praksis må også gennemtænkes på ny. Det samme må sakramentsteologien, ekklesiologien osv. Dåben står så centralt i kristen teologi og praksis, at væsentlige ændringer i dåbsteologien og dåbspraksis influerer på stort set alle andre dele af teologien. Der er således nok at tage fat på både i den praktiske og den teoretiske teologi.

#### LITTERATUR

- Augustin, *Enchiridion de Fide, Spe et Charitate*. Dansk oversættelse ved Torben Damsholt, *Augustins småskrifter om troen*, bind 2, - *Kristendomsundersøgning for begyndere - Tro, håb og kærlighed. En håndbog*, Anis København 2005.
- Gregor af Nazianz, *Tale om den hellige dåb, tale nummer 40, engelsk oversættelse i The Nicene and Post-Nicene Fathers vol. VII*, translated and edited by P. Schaff, T&T Clark, Edinburg, reprint 1996. Frit tilgængelig på nettet: <https://www.ccel.org/ccel/schaff/npnf207.pdf>.
- Nørgaard-Højen, Peder 2007: *Den Danske Folkekirkes Bekendelsesskrifter. Tekst og Oversættelse*, 2. korrigerede udgave, Anis, København.
- Trigg, Jonathan D. 1994: *Baptism in the Theology of Martin Luther*, Brill, Leiden.